

Saksische Vleugelduif, de Koningin onder de kleurduiven

En terecht!

De geboortestreek van de gekapte voetbevederde Vleugelduiven is het Saksische Ertsgebergte, van de ongekapte is dat zuidoost Saksen, Lausitz geheten en verder oostwaarts richting aangrenzend Silezië, thans zuidwest Polen. Aan de zuidkant van het Ertsgebergte, in Tsjechië/Bohemen leven heel nauwe aanverwanten van de Saksische- en Thüringer Vleugelduif, de Tsjechische Vleugelduif, met zijn eigen standaard. Daar vond ook de Boheemse Vleugelduif zijn oorsprong.

Tekst en foto's: Hans Schipper

Blauw witgeschubd 'Sachentype.'

Vleugelduiven horen tot de familie van de Zwaluwenduiven. In vroeger tijden heetten ze Snipzwaluw (Schnippenschwalbe) naast Plaatzwaluw (Platenschwalbe), en dan kaalbenig en voetbevederd. Rond 1900 kwam er enig onderscheid: de toevoeging naar landstreek van (veronderstelde) oorsprong vóór Vleugelduif en Zwaluwduif. Uit de rasnamen in opeenvolgende Duitse standaards blijkt dat die inburgering toch nog zo'n 50 jaar heeft geduurd. Tot dan heetten de gladkoppen, ook in Nederland, Silezische Vleugelduif. Omdat Silezië in 1945 bij Polen kwam werden ook de gladkoppen Saksisch.

De Saksische Vleugelduif wordt wereldwijd gefokt. In de meeste Europese landen, Israël, Canada, USA, Australië, Zuid-Afrika en gewis nog meer. Fokkers aldaar zijn goed op de hoogte waar en bij wie ze in Europa de beste kwaliteit kunnen vinden. Bij een bezoek reizen fokkers zelden zonder aankopen huiswaarts. Dat is niet altijd eenvoudig: taal, contacten, veterinaire bepalingen over en weer, transport, quarantaine, klimaatwisseling, maar, met resultaat. Top-Saksische Vleugelduiven uit USA en Australië zouden op een Europese tentoonstelling hele hoge ogen gooien. De Saksische Kleurduiven worden wereldwijd naar de standaard van het standaardbepalende land (Duitsland), gefokt en gekeurd. In de USA wordt geregeld door Europese specialist-keurmeesters gekeurd. Er wordt wel op

Rood witgeband.

Zwart witgeband.

z'n Amerikaans gekeurd, maar met beoordeling en bekroning volgens het Europese puntenpredikatsysteem. Daar wordt de betekenis, zoals tot voor enkele jaren bij ons, aan toegevoegd: G = Good, ZG = Superior, F = Highly superior en U = Excellent.

Ingewikkelde duif

De Saksische Vleugelduif is een ingewikkelde duif. Type, standhoogte, houding, grootte, voetbevedering, kleur, tekening, vleugelpatroon, kopstructuur, snavel- en oogkleur en uiteraard conditie tellen allemaal mee. Wanneer dat zo op het oog allemaal klopt vormt dat inderdaad een majestueuze verschijning. En dan nog kan er genoeg aan mankeren, maar niet alles telt even zwaar. Eerst Saksische kenmerken, type en voetbevedering, dan de Kleurduifkenmerken en dan de overige raskenmerken. Die volgorde is vastgelegd in de standaard. In die volgorde worden de raskenmerken beschreven.

Type, stand en houding

Type: belangrijk is de gestalte. De Ertzgebirgler, de Saksische fokker verlangt 'Sachsentyt', een krachtig veld- (stads-) duivenfiguur. Met krachtig wordt bedoeld stevig, goed bespierd, niet groot of fors. Je hoort wel eens: "Bij Kleurduiven heb je geen probleem met het type. Dat is toch gewoon het veldduiventype...." Een Saksische Vleugelduif kan te slank en/of te lang zijn. Maar (te) compact, geblokt, is ook niet de bedoeling. Onderdeel van de kleurduivengestalte is een correcte vleugel- en staartdracht en een goed afgedekte rug. Bij de gekapte lijkt de hals door de nekbevedering fors dan bij ongekapt. Het gewenste 'Sachsentyt' wordt sterk bepaald door stand, houding én voetbevedering (voetstuk). De stand is middelhoog, op normale iets doorgeknikte veld-duivenpootjes. De optisch diepe stelling wordt veroorzaakt door de forse voetbevedering, die vult de ruimte op tussen de bodem en het lichaam. De duif staat letterlijk voornaam op een voetstuk. Is dat te krap dan lijkt de stand te hoog. Houding: bijna horizontaal, d.w.z. onderrand vleugel waterpas, dus niet vlak! De ruglijn ca 30° afhellend. "Het water moet eraf kunnen lopen," citaat van wijlen Louis Maas. Bepalend is de naar voren gedragen, relatief brede en gerond verlangde borst. Het type kan perfect zijn: de juiste verhoudingen voor een goed veldduiventype, breed en niet te lang, terwijl de duif zowel te klein als te groot (lomp) kan zijn.

Voetbevedering, voor een Saksisch kleurduivenras is de voetbevedering, voetstuk, essentieel. Voetbevedering komt niet voor niets direct na type en stand en vóór kleur. De standaard zegt: fors, goed ontwikkeld, brede veren, goed overbouwd, gerond en gesloten. Er staat niet groot! Er zijn tijden geweest dat de voetbevedering niet groot genoeg kon zijn. De voetbevedering mag de duif bij het lopen niet tot last zijn! De voet moet normaal afgewikkeld kunnen worden. Vooruitstekende, sprietige, voetveren verhinderen dat. Het voetstuk zal bestaan uit vanaf de binnenteen geteld ca. 15 primaire voetveren die worden overdekt (overbouwd) door elkaar overlappende lagen dekveren. Bij een correct gevormd voetstuk moeten de primaire voetveren aan de voorkant korter zijn dan de zijwaarts groeiende. Voor de laatste is 10-12 cm lang genoeg. Geen trossen van voetveren! Te lange veren bederven de geronde, als schotels gewenste, vorm van het voetstuk. De voetveren moeten breed zijn. Zeker de zijwaarts en naar achteren groeiende veren. Het voetstuk moet regelmatig en gesloten zijn. Om gapingen en naar voren groeiende veren te verdoezelen, worden de voetveren met een simpele vingerbeweging wel licht gebogen. Niet overdrijven, voetveren groeien niet krom. De tenen bedekt. Door het afwikkelen van de voet worden ze tijdens de rui bij het lopen wel enigszins krom gedrukt. Het voetstuk hoort aan te sluiten aan de uit het loopbeen naar achteren groeiende veren, de gierhakken en het moet in een goede conditie verkeren; schoon, ook onder de voeten! Kwestie van geschikte en schone individuele zitplaatsen, vuile zitplaatsen, vloer en/of nestvakken kunnen een hinderend gezwel onder de bal van de voet veroorzaken. Geregeld nakijken! Eigen zitjes vermijden gebroken veren.

Kleur

Saksische Vleugelduiven zijn in Europa erkend in de lakkleuren zwart, rood en geel en in de postduivenkleuren blauw, blauwzilver, roodzilver en geelzilver. De laatste twee kleuren alleen met gekrast vleugelpatroon de zeer zeldzame Reisserflügel. Die laten we verder buiten beschouwing. Er worden zuivere kleuren verlangd. De lakkleuren intensief met veel glans. Bij voorkeur groenglans, maar enige roodglans is nog altijd beter dan te weinig glans.

Vetschachten: (Schmalzkiele) worden hier niet vereist. Zij zijn bij de lakkleuren voordelig voor de glans, maar zij

Blauwzilver donkergeband, perfect schouderhart.

Blauw witgeschubd 'schilf.'

EEN SAKSISCHE
VLEUGELDUIF
KAN TE SLANK
EN / OF TE
LANG ZIJN

Blauwzilver ongeband.

verbeteren niet de kleur. Als die niet intensief is, helpen ook vetschachten niet. Stukje genetica: recessief rood maskeert de basiskleur (grondverf) over de hele duif. Deze wordt daardoor eenkleurig rood, in geval van kleurverdunning geel. Recessief rood over basiskleur zwart (=gespreid blauw) toont doorgaans donkerdere afwijkingen op de achtervleugel en/of in de slag- en mantelpennen of voetstuk. Is de basiskleur dominantrood (roodzilver) dan zijn rood en geel zuiver, maar wel minder intensief. Die jongen tonen vóór de rui lichte slagpennen en voetbevedering en die kleuren na de rui intensief door. Bij niet volkomen uitgeruide jonge dieren komt het voor dat de binnenste mantelpennen enigszins afwijken, dat moet worden toegestaan; het wordt het volgende jaar wel beter. Voor alle lakkleuren geldt: slagpennen goed doorgekleurd, zonder kleurverlies. Datzelfde geldt ook voor de voetbevedering. Bij de witgeschubde variëteiten geldt heel weinig tolerantie.

Blauw: helder, egaal duivenblauw. Duivinnen zijn doorgaans wat donkerder dan doffers, maar kunnen ook té donker zijn. Niet-fokzuivere doffers (uit blauwzilver) zijn dikwijls aan de (soms té) lichte kant. De kleur moet egaal zijn, niet gewolkt. Slagpennen donker (zwart) en goed doorgekleurd. Zo ook de voetbevedering. De uiteinden van de voetveren donker, zo een donkere rand vormend.

Blauwzilver: verdund (dilute) blauw. Ook hier geldt dat duivinnen wat donkerder zijn dan doffers, maar ook te donker kunnen zijn. Vooral jonge duivinnen tonen vaak een wat gewolkte vleugelkleur. Dat mag, het verdwijnt na de volgende rui. Overjarige dieren moeten een egale vleugelkleur tonen. Slagpennen niet te licht en zeker niet gelig! Idem de voetbevedering. Bij blauw en blauwzilver is kleurverlies in de slagpennen en voetstuk storend.

Tekening

Kenmerkend voor Vleugel- en Zwaluwduiven zijn de gekleurde vleugels aan een wit lichaam. In tegenstelling tot de Thüringer Vleugelduif is bij de Saksische de kleur van de ondervleugel onbelangrijk. Bij Vleugelduiven is ook de voorhoofdsnip en voor Saksische het voetstuk gekleurd. Het schouderhart wordt gevormd door de witte schouderdekveren. Het hart moet compleet, lang, breed, symmetrisch en aan de staartkant gerond zijn. Dikwijls zitten in het hart gekleurde veren. Wanneer die bedekt zijn door witte, kunnen ze verwijderd worden. Is dat niet zo, dan bederft verwijderen meer dan laten zitten. Vooral de lange hartveren moeten allemaal wit en even lang zijn. Zo niet, dan ontstaat een ongelijkmatig, asymmetrisch hart. Foute boel. Het moet rondom strak omsloten zijn met gekleurde vleugelveren.

Blauw witgeband.

Blauw witgeschubd.

Ook aan de staartkant. Gesloten heet dat. Door niet correcte vleugeldracht en/of afwijkende rugafdekking is dat vaak niet het geval. Bovenstaande moet worden vastgesteld terwijl de duif op zijn gemak is. Een niet gesloten hart kan een gevolg zijn van schrik of spanning. Als de duif in de hand is geweest kun je hem niets kwalijk nemen.

De gekleurde, peervormig gewenste voorhoofdsnip vormt zich vanaf de neusdoppen, vrij van de snavel tot maximaal boven de ogen. Mag in geen geval de mondhoeken raken, ca. 2 mm speling is mooi. Conditioneren van een snip die de snavel raakt is vaak zichtbaar. Dat is nog fouter dan een snip die de mondhoeken raakt. De snip moet symmetrisch en strak zijn. Daar mankeert het nogal eens aan. Conditioneren is dikwijls nodig, maar moet wel vakkundig gebeuren: storende veertjes mogen op de huid worden weggeknipt, niet halverwege *doorgeknipt*!

De voetbevedering is gekleurd. Witte veren is een ernstige fout. Bij de zeldzame witgeschubde kleurslagen kan een weinig kleurverlies, schimmel, nog worden toegestaan. Niet wegnippen! De gierhakken worden volgens de standaard bij voorkeur wit verlangd. Omdat dit een zogenaamde kleurstofreserve is, is dat van minder belang en worden er doorgaans geen aanmerkingen op gemaakt. Enigszins conditioneren is nooit weg, maar teveel kan een optisch te hoge stand veroorzaken en dat is veel nadeliger.

De vorm van het Vleugelpatroon: de klassieke kleuren zwart, rood, geel, blauw en blauwzilver zijn erkend met ongeband, witgeband, en witgeschubd vleugelpatroon, blauw en blauwzilver met zwart-, resp.

Zwart witgeschubd.

Rood witgeschubd.

donkergeband, en -gekrast vleugelpatroon. Bij rood- en geelzilver is alleen gekrast erkend, maar er bestaan ook rood- en geelzilver gebanden.

Ongeband wordt veroorzaakt door een recessieve variant (alleel) van het oorspronkelijke wild-gen dat zorgt voor het vleugelpatroon geband. Ongeband is dus een vleugelpatroon dat er niet is. Bij ongeband is een egale vleugkleur een eerste vereiste (behoudens bij blauwzilver jonge duivinnen). Geen aanduiding van bandvorming, tenzij deze kan worden verdeckt door gekleurde vleugeldeken. Evenmin verkleuring elders op de vleugel.

Bij **geband** worden de vleugelbanden strak, lang, smal, overal even breed evenwijdig en op de rug van elkaar

gescheiden verlangd. Dat smal heeft mate, er moeten nog wel banden overblijven en geen smalle streepjes, ca. 6-8 mm is mooi. De achterste banden zijn vaak onregelmatig of taps, dat kan een gevolg zijn van onregelmatige rui. Aanduiding van een derde band is fout, tenzij hij ook hier kan worden bedekt.

Gekrast ontstaat doordat zich op de einden van de dekveren aan weerszijden van de schacht een donkere vlek bevindt. Hoe groter die vlekken, hoe donkerder het kraspatroon. Daarnaast twee banden, zoals bij geband, maar breder. Het patroon moet 'open' zijn, wel enigszins overheersen en scherp afgetekend.

Bij witgeschubd zijn de vlekken op de vleugeldeken niet gekleurd maar wit. Ook hier wordt een regelmatig, scherp afgetekend schubpatroon verlangd. Ideaal is wanneer de witte vlekken op de veren een ovale vorm hebben en de vleugeldeken elkaar zodanig afdekken dat er driehoeksschubbing ontstaat.

De kleur van het vleugelpatroon

Gekleurd vleugelpatroon, bij blauw is zwart vleugelpatroon in feite heel donkergrijs, bij blauwzilver wordt met donker bedoeld donkerbruin-grijs. Wit vleugelpatroon is een smetvrij, sneeuw wit vleugelpatroon bij alle kleuren mogelijk. Bij zwart witgeband kan dat absoluut worden verlangd. Bij zwart witgeschubd wil nogal eens peper en/of wat schimmel in de slagpennen voorkomen. Dat is bij

Blauw witgeschubd, perfect vleugelpatroon.

Blauw gekrast.

DE ACHTERSTE
BANDEN
ZIJN VAAK
ONREGELMATIG

gesloten (ingevouwen) vleugel toegestaan, mits niet zichtbaar. Hetzelfde geldt voor rood- en geel witgeschubd.

Zwart-wit geschubd moet op de uiteinden van de slagpennen een kleine, ronde, witte vlek tonen, de zogenaamde **vinktekening**. De vlekken moeten bij voorkeur rond (parels) en bij gesloten vleugel van elkaar gescheiden zijn. Jonge duiven hoeven niet helemaal doorgevinkt te zijn, dat zijn ze dan het volgende jaar. Bij volledig doorgevinkte jonge dieren wordt de vinktekening het volgende jaar te grof. Bij blauw en blauwzilver vormt zich aan de rand van de witte vlekken de donkere, zogenaamde bandzoom. Deze moet smal en niet te donker zijn (1 mm, potloodstreepje). Roest (bruin), een euvel dat zeker niet bij een kleurduif past is een bruine zweem. In het vleugelpatroon meestal vóór de bandzoom en in de band of schubbing veelal aan de vleugelonderrand, maar ook in de slagpennen en/of voetstuk en soms in de snip. Bij jonge duiven komt het voor in het jeugdkleed, dit verdwijnt met de rui. Als het dan niet is verdwenen blijft de roest. Peper zijn kleurspatjes in het witte vleugelpatroon, dit is eveneens ongewenst.

Saksische Vleugelduiven bestaan gekapt (met schelpkap) en ongekap (gladkoppig)

Gekapt: Op het achterhoofd een forse, rechtop staande, hoge, veerrijke, gesloten en symmetrische schelpkap, aan weerszijden van de kop, ter hoogte van de oren, begrensd door een kaprozet. Ongewenst zijn een laag aangezette, scheve of teveel aanliggende kap (Neurenberger Zwaluw) en laag of ver naar achteren (in de nek) zittende of op ongelijke hoogte geplaatste rozetten. De nekbevedering zijn aansluitend aan de kap en gesloten. De beste kappen hebben de zwarten en blauwen, gevolgd door respectievelijk blauwzilver, rood en geel. Bij de laatsten zijn de laatste jaren de kappen aanmerkelijk verbeterd. Er kunnen dus eisen worden gesteld. Doorgaans behoeft de kap enig conditioneren. Dat is vakmanschap en vereist geduld. Door tussentijds telkens van voren tegen de kap te blazen kan de kwaliteit worden beoordeeld. Zo kan ook overconditioneren worden vastgesteld: doorgeknijpte kapsteunveren (Rundschnitt), of nog erger, een kale plek. Foute boel!

Gladkop (ongekapt): normale veldduivenkop. De kop moet gerond zijn met een redelijk gevuld voorhoofd. Duivinnen tonen soms een wat afgeplatte kop. Een echt platte of hoekige kop is zeer ongewenst.

Snavel: een normale veldduivensnavel. Met de vorm zijn amper problemen, wel met de kleur

Zwart, blauw en blauwzilver moeten een gekleurde bovensnavel en een blanke ondersnavel hebben. Zwart bij zwart, donkergrijs bij blauw en hoornkleurig bij blauwzilver, de laatste meestal met een donkere punt. De bovensnavel moet tenminste tot aan de neusgaten doorgekleurd zijn, onder de neusgaten hoeft dat niet. Wat vaak voorkomt is een smalle blanke streep langs de onderrand(en) van de bovensnavel. Dat is fout. Hoe fout hangt van de mate af. Dat geldt ook voor een boven opgebleekte bovensnavel. De ondersnavel mag absoluut geen kleur vertonen. Vooral bij blauwzilver moet daar op worden gelet. Bij zwart en blauw valt dat meer op. In de snavelhoek wil wel eens een spat zitten. Rood en geel moeten een absoluut lichte (vleeskleurige) boven- en ondersnavel hebben. Elke vorm van aangelopen snavel is een ernstige fout.

Blauwzilver gekrast.

Oogranden zijn allereerst smal, brede oogranden ontsieren. De standaard zegt: vleeskleurig tot rood. Rood lijkt duidelijk, maar wat is dan vleeskleurig? Uiteraard staan rode oogranden rond een donker oog in een witte kop fraai. Bij de lakkleuren zijn bleke oogranden niet meer toegestaan. Bij de overige kleuren wordt er weinig op uit gedaan. Wat wel meetelt is een schone oogrand. Een aangelopen oogrand of een kleurspat is fout. Het komt weinig voor, maar een enkele keer zien we toch een afwijkende oogkleur. Opletten dus!

Naschrift: In 2008 is voor de keurmeestervereniging een keurinstructie uitgegeven. De tekst is op sommige punten gedetailleerder met nadruk op keurcriteria en fouten. In dit document zijn de kleurslagen rood- en geelgekrast, de zgn. Reisserflügel opgenomen, dat zijn zeer zeldzame en historisch lokaal (Lausitz) gefokte kleurslagen. ●

Aangezien Hans Schipper aan het afbouwen is, is dit helaas zijn laatste artikel. De redactie is Hans zeer erkentelijk voor zijn jarenlange bijdragen.

Roodzilver gekrast 'Reisserflügel.'